

ÅRSMELDING FOR
BIRDLIFE NORGE
I 2021

Organisasjon og sekretariat

På årsmøtet 9. oktober 2021 byttet foreningen navn fra Norsk Ornitologisk Forening til BirdLife Norge. BirdLife Norges sekretariat har i 2021 bestått av: Kjetil Aadne Solbakken (generalsekretær), Ingar Jostein Øien (fagsjef), Martin Eggen (naturvernrådgiver), Frode Falkenberg (rådgiver), Oddvar Heggøy (førstekonsulent, frem til april), Morten Helberg (rådgiver, fra november), Magne Myklebust (informasjonskonsulent), Faris Omerovic (rådgiver), Morten Ree (organisasjonskonsulent), Jan Erik Rør (seniorrådgiver, deltid), Paul Shimmings (førstekonsulent), Andreas Winnem (rådgiver) og Tomas Aarvak (rådgiver). Dette utgjorde 10,4 årsverk. I tillegg kommer en del kortere engasjementer.

BirdLife Norge har fylkesavdelinger i alle fylker og 53 lokallag. Den gjeldende strategien for perioden 2019–2024 ble vedtatt på årsmøtet i 2019. Prinsippprogrammet som angir overordnede retningslinjer for hele organisasjonen innenfor flere temaer, ble revidert i 2017. BirdLife Norge er medlem i BirdLife International, som er verdens største partnerskap av grasrotbaserte naturvernorganisasjoner. Foreningen har også medlemskap i Sabima samt Forum for Natur og Friluftsliv.

Sentralstyret

Etter årsmøtet i 2021 har Michael Fredriksen vært styreleder og Anne Sørensen nestleder. Merete Wiken Dees, Dag Gjerstad, Reidar Hindrum, Trond Øigarden og Thorbjørn Aakre har vært styremedlemmer. Styret hadde fem møter og behandlet 28 saker i løpet av året.

Medlemsutvikling

BirdLife Norge hadde totalt 12 699 medlemmer i 2021, noe som er en økning på 927 medlemmer (8 %) fra 2020. 60 % er menn og 40 % er kvinner.

Tidsskrifter

BirdLife Norge gir ut fire tidsskrifter. Hovedtidsskriftet Vår Fuglefauna kom regelmessig ut med kvartalsvise numre, og i dette bladet settes det fokus på foreningens naturvernarbeid, populærvitenskapelige artikler om fugler samt arbeidet i de ulike ledd av organisasjonen. Bladet har de siste årene vært gjennom en fornyelse med tanke på innhold, og inneholder en del nye spalter.

Bladet hadde 5683 lesere mot slutten av 2021. Fuglevennen kom ut med to numre i 2021. Dette bladet er innfallsporten til fugleinteressen, og er å betrakte som vårt rekrutteringstidsskrift. Her legges det vekt på fugleføring, fuglekasser og hverdagslige opplevelser med fugler i nærmiljøet som passer for folk flest. Bladet hadde 4761 lesere mot slutten av året. Fagtidsskriftet Ornis Norvegica er utelukkende nettbasert, og publiserte i løpet av året tre artikler på til sammen 30 sider. Årboken Fugleåret er en omfattende oppsummering av interessante, kvalitetssikrede fugleobservasjoner fra det aktuelle året. Fugleåret 2019 ble utgitt i mars 2021, mens Fugleåret 2020 ble utgitt i desember 2021. Årboken hadde ved årets utløp 1510 lesere. I 2021 kuttet man av miljømessige årsaker ut innpakning i plast eller konvolutt av Vår Fuglefauna, Fuglevennen og Fugleåret. BirdLife Norges fylkesavdelinger utgir til sammen 14 lokaltidsskrifter. Av disse hadde 13 utgivelser på papir eller nett i 2021.

Internett og sosiale medier

I 2020 ble det publisert totalt 185 nyhetssaker på birdlife.no, derav 77 som ble vist på forsiden. Fordeling av nyhetssaker på fylkeslagsidene var som følger: Finnmark (3), Troms (1), Nordland (22), Trøndelag (6), Møre og Romsdal (3), Sogn og Fjordane (1), Hordaland (7), Rogaland (1), Vest-Agder (3), Aust-Agder (23), Telemark (3), Vestfold (3), Buskerud (7), Oslo og Akershus (4), Østfold (5), Hedmark (2) og Oppland (3).

Bruken av birdlife.no var meget god i 2021, med en svak økning i forhold til 2020. 650 000 sideoppslag ble gjort. Tilsvarende tall for fuglevennen.no var 1 357 000 sideoppslag, som var en liten økning i forhold til 2020. Hagefugltellingen i slutten av januar medførte naturlig nok stor aktivitet på siden, der søndag 31. januar skiller seg ut med hele 133 000 sideoppslag. Det kom inn rapporter fra hele 13 010 hager under tellingen i månedsskiftet januar/februar 2021.

Sosiale medier er effektive formidlingskanaler for informasjon fra BirdLife Norge. Per 31. desember 2021 hadde vi 44 250 følgere på Facebook (www.facebook.com/fuglevern), som er et tilfang på 7 470 tilhengere i løpet av 2021. På Twitter (www.twitter.com/fuglevern) var det 2 930 følgere 31. desember 2021, hvilket er en økning på 234

følgere i løpet av året. Vi var også aktive på Instagram (<https://www.instagram.com/fuglevern/>). 13 235 personer følger BirdLife Norge på Instagram. Det er 3 250 flere følgere enn på samme tid i 2019. Vårt nyhetsbrev (<http://www.birdlife.no/nyheter/varsling/>) gikk ut til 5 750 personer per 31.12.2021, hvilket er 837 personer flere enn året før.

Økonomi

Det ikke-reviderte årsregnskapet til BirdLife Norge viser et overskudd på kr 955 637 (tabell 1). Totalomsetningen for året ble kr 23 280 347. Fordelingen er kr 12,84 millioner på organisasjonsdrift og kr 10,44 millioner på prosjektvirksomheten. Driftsstøtten fra Miljødirektoratet utgjorde kr 2 233 000. BirdLife Norge har for tiden god likviditet, og egenkapitalen er ved årsskiftet kr 13 413 490. Foreningen hadde ved utgangen av 2021 en bankbeholdning på kr 24 793 251. Av dette er kr 9 965 263 bundne midler knyttet til prosjektvirksomheten.

BirdLife Norges egenkapital er i sin helhet plassert i et disposisjonsfond. Årsoppgjørdisposisjonene legges frem for årsmøtet i 2022 for godkjenning.

Fond

BirdLife Norge har diverse fond som bestyres av et fondsstyre, som er utnevnt av sentralstyret. For 2021 har fondsstyret bestått av Svein Karlsen (leder), Jostein Sandvik, Torborg Berge, Torgeir Nygård og Peter Sjolte Ranke (sekretær). Hvert fond har egne statutter, hvor den generelle regelen er at maksimalt 80 % av årets rente skal fordeles til prioriterte søknader. Unntaket er Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond hvor det er godkjent en endring i statuttene som gjør at hele fondets kapital er frigjort. BirdLife Norge sine fondsregnskap inngår ikke i årsregnskapet for foreningen. Status for fondene per 31.12.2021 er følgende:

Norsk Fuglevernfond: Formål å fremme ornitologisk forskning innen fuglevern ved utdeling av årlige stipender. Innestående kr 646 195.

Snøuglefondet: Underlagt Norsk Fuglevernfonds statutter, i tillegg til egen avtale om disponering. Gjelder prosjekter på norskhekkende dagrovfugler og ugler og i særdeleshet snøugle. Innestående kr 1 485 335.

Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond: Formål å fremme ornitologisk forskning med spesiell vekt på trekkfugler. Utdeling av årlige stipendier. Innestående kr 208 349.

Svein Haftorns fond: Fondets formål er, i Svein Haftorns ånd, å øke barn og ungdommers interesse for norsk fuglefauna. Innestående kr 399 782.

Jon Suuls Legat: Dette er et fond som har til formål å støtte ideell virksomhet innen norsk natur- og kulturvernarbeid rettet mot sjøfugl, i særdeleshet ærfugl. Det vil ikke bli foretatt utbetalinger fra fondet før beholdningen er minimum kr 100 000. Innestående kr 89 344.

Totalt innestående på BirdLife Norge sine fond er per 31.12.2021 kr 2 829 005. Det ble delt ut kr 20 900 til prioriterte fondssøknader i 2021.

Prosjektvirksomheten

Prosjektvirksomheten i BirdLife Norge har vært betydelig også i 2021. Aktiviteten er både knyttet til oppdrag fra forvaltningsmyndighetene og egne prosjekter, og ikke minst en kombinasjon av disse kategoriene, hvor BirdLife Norge initierer prosjekter som vi søker støtte til gjennomføringen av hos forvaltningsmyndighetene. Flere større prosjekter er i stor grad basert på frivillig innsats fra foreningens medlemmer. Noen prosjekter inngår i nasjonal bestandsovervåking av fuglefaunaen, enten som en generell overvåking av fuglefaunaen, eller som spesifikk overvåking av enkeltarters hekke-/overvintringsbestander eller trekkregistreringer.

Tabell 1.
Årsoppgjørdisposisjoner
for regnskapsåret 2021

Fond / Årstall	Status per 1.1.2021	Disposisjoner 2021	Status per 31.12.2021
Disposisjonsfond	12 457 853	955 637	13 413 490

De fleste av disse prosjektene er langsiktige, slik at bestandsutviklingen kan følges over tid. Dette gjelder blant annet datainnsamling i Norsk hekkefuglovervåking (TOV-E), som overvåker hekkebestanden i standardiserte geografiske ruter for en rekke norske fuglearter. Prosjektet har siden 2012 omfattet ruter i alle landets fylker. Ved BirdLife Norges fuglestasjoner på Lista og Jomfruland følges bestandsutviklingen for en rekke fuglearter under vår- og høsttrekket ved tellinger samt ved standardisert fangst og ringmerking, som også inngår som en del av miljømyndighetenes terrestriske miljøovervåking. Resultatene fra BirdLife Norges overvåking ved fuglestasjonene publiseres årlig i BirdLife Norges rapportserie. Hagefugltellingen er en årlig landsdekkende telling av hagefugler, og ble som vanlig gjennomført den siste helga i januar med stor deltakelse. I tillegg utfører BirdLife Norge Overvåking av fugler i jordbrukets kulturlandskap (3Q) i samarbeid med Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO). BirdLife Norge deltar i den regionale overvåkingen av sjøfugl både i hekketiden og om vinteren som en del av det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugler (SEAPOP). BirdLife Norge har utarbeidet interaktive fakta-ark for alle sjøfugler som skal inngå i Miljødirektoratets nasjonale handlingsplan for sjøfugler som er under utarbeidelse. Av de artsspesifikke prosjektene gjennomfører vi nasjonal overvåking på to av de globalt truede artene vi har i Norge, dverggås og stellerand, samt havørn som er en ansvarsart for Norge og åkerrikse som er på den norske rødlista som kritisk truet. Fra og med 2016 startet vi et overvåkingsprosjekt på svarthalespove, som i likhet med dverggås er en «prioritert art» i Norge med egen forskrift. I likhet med dverggås har åkerrikse en egen nasjonal handlingsplan. For stellerand og særlig for dverggås, er prosjektene omfattende og innsatsen favner utenfor landets grenser. Blant annet har begge disse prosjektene stor aktivitet innenfor rammen av Miljøsamarbeidet mellom Norge og Russland. Fra 2011 pågikk et EU-prosjekt med bevaring av dverggås langs den europeiske trekkruta (LIFE+). Prosjektet ble avsluttet i 2018, og i 2020 ble en søknad om et nytt LIFE+ prosjekt innvilget. Her spiller BirdLife Norge en viktig rolle. BirdLife Norge og HOS (BirdLife-partner i Hellas) har en bilateral samarbeidsavtale for bevaring av dverggåsa i de viktigste overvintringsområdene for den

fennoskandiske bestanden i Hellas. I perioden 2016–2021 deltok BirdLife Norges dverggåsprosjekt også i det internasjonale forsknings- og forvaltningsprogrammet SUSTAIN, hvor både Klima- og miljødepartementet samt Miljødirektoratet også deltar. I 2021 har vi overvåket horndykker i utvalgte områder i Nordland. Dette er en rødlisteart som det er viktig å følge bestandsutviklingen til. I 2018 startet vi et overvåkingsprosjekt på rødlistearten dobbeltbekkasin i Hardangervidda-området. Dette arbeidet fortsatte i perioden 2019–2021.

Etter at BirdLife Norges femårige nasjonale kartlegging av hubro ble avsluttet i 2012, ble dette prosjektet avløst av et løpende overvåkingsprosjekt for arten i utvalgte områder i Norge hvor BirdLife Norge er sentral. I 2013 ble dette utvidet til å omfatte fire overvåkingsområder. Arbeidet har også inkludert kartlegging av habitatbruk vha. satellitt-telemetri og GPS-teknologi. Fra 2015 har vi i tillegg foretatt genetiske undersøkelser av både unger og voksne på samtlige registrerte reir i overvåkingsområdene. Dette gjøres i samarbeid med NINA. Et omfattende arbeid med å kartlegge dietten hos hubro i Midt-Norge ble innlemmet i BirdLife Norges prosjektportefølje i 2013. Dette er videreført i perioden 2014–2021, og i løpet av 2016–2018 ble deler av resultatene publisert, mens det i 2019–2021 har blitt arbeidet med sluttpublisering av hele materialet. I 2016 startet vi opp et arbeid med C14-datering av byttedyr på hubroens hekkeplasser som fortsatt pågår. Videre overvåker vi taigasædgås og tundrasædgås. Sædgås ble splittet i to arter i Norge i 2020. Dette arbeidet har fokus både på kartlegging av hekkeområder, studier av trekk og overvintringsforhold vha. satellittsendere og halsringmerking, samt genetiske/morfologiske analyser. Taigasædgås er i tilbakegang på global basis, og det er nå en internasjonal handlingsplan under utarbeidelse, hvor BirdLife Norges prosjekt har vært en sentral bidragsyter. Fra og med 2015 arbeider BirdLife Norge også aktivt med kartlegging og overvåking av bestander av gress som utgjør forvaltningsmessige utfordringer både på regionalt og nasjonalt nivå på grunn av beiteskadeproblematikk. Dette gjelder hvitkinngås, kortnebbgås og grågås.

BirdLife Norge har også regionale overvåkingsprosjekter på vandrefalk, jaktfalk og hønsehauk. Sammen med NINA og Agder naturmuseum, har BirdLife Norge et prosjekt som omfatter kartlegging av hekkeøkologi, bestandsforhold, vandringsmønster og habitatvalg hos snøugle. Det har blitt påsatt satellittsendere på 22 snøugler, og disse gir viktig informasjon om artens vandringer. BirdLife Norge er involvert i et genetikkestudium på snøugle i samarbeid med NINA, og dette har siden 2014 gitt interessante resultater. Prosjektet omfatter også samarbeid og direkte innsats i Russland (som del av Miljøsam arbeidet mellom Norge og Russland) og Canada ettersom prosjektet søker å avdekke bestandsforhold og vandringer i en global sammenheng. Prosjektet har initiert og leder den internasjonale arbeidsgruppen for snøugle (International Snowy Owl Working Group – ISOWG), og i 2017 førte arbeidsgruppens arbeid til at snøuglas status på IUCNs rødliste ble oppgradert. I 2020 var det norske snøugleprosjektet arrangør av det femte ISOWG-møtet som ble lagt til Pasvik i Finnmark. Prosjektets arbeid har blant annet ført til at snøugle ble en prioritert art i Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) sitt initiativ AMBI (Arctic Migratory Birds Initiative), som skal sikre bedre bevaring av fuglearter som hekker i Arktis. Andre arter som er sentrale i dette initiativet er dverggås og lappspove. BirdLife Norges prosjektarbeid på alle disse tre artene gjør at BirdLife Norges fagavdeling har en spesiell rådgivende rolle for CAFF i AMBI-sammenheng. Vi kartlegger også trekkrutene og bevegelser hos fiskeørn, fjellvåk, lappugle, boltit og lappspove vha. miniatyr satellittsendere og lysfølsomme dataloggere. Fra 2021 ble et tilsvarende prosjekt startet opp med søkelys på steinvender, temmincksnipe og svømmesnipe. Fra 2014 startet vi opp med kartlegging og overvåking av kongeørn som inngår i Miljødirektoratet sitt «Rovdata-prosjekt». I tillegg gjennomfører BirdLife Norge feltregistreringer av kongeørn i Rødsjø beitedistrikt i forbindelse med kartlegging av kongeørnskader på bufe på oppdrag fra Statens naturoppsyn. BirdLife Norges fagavdeling har publisert flere notater om kongeørnskader på bufe og rein i Norge, samt laget kunnskapsstatus for kongeørn som er et viktig grunnlagsdokument for Miljødirektoratets forvaltning av arten i Norge.

I 2015 fullførte BirdLife Norge første del av arbeidet med å revidere statusen for norske IBA-områder. Dette er et todelt prosjekt, hvor første del går ut på å oppdatere status for alle terrestriske og eksisterende IBA-er, mens identifisering av marine IBA-er vil komme i et oppfølgingsprosjekt. En full gjennomgang og oppdatering av de terrestriske og eksisterende IBA-er i Norge ble publisert i 2015. I løpet av 2018 har BirdLife Norge fått på plass et omfattende nettverk av IBA-voktere for hvert enkelt IBA, og dette nettverket har ansvar for oppdatering av områdets status og rapportere hvis IBA-et er truet av inngrep. Dette er BirdLife Internationals verdensomspennende system for kunnskapsinnsamling og verdsetting av de viktige fugleområdene globalt, som er en standard som benyttes av naturforvaltningsmyndigheter verden over.

I 2020 avsluttet BirdLife Norges fagavdeling et større arbeid med innsamling, kvalitetssikring og systematisering av hekkedata for alle norske hekkfugler som sammen med data fra alle andre europeiske land ble publisert i det andre store europeiske hekkeatlas for fugler (EBBA2) i slutten av 2020. I 2021 har fagavdelingen vært involvert i utarbeidelse av vitenskapelige publikasjoner med bruk av norsk materiale i dette atlas-prosjektet. BirdLife Norges fagavdeling hadde også ansvaret for gjennomføring av en landsdekkende kartlegging av Årets fugl gulspurv i 2021. Arbeidet er sammenstilt og publisert i Vår Fuglefauna i 2020. Fra og med 2020 startet vi opp en overvåking av storspove i fire representative utvalgte regioner i Norge som en oppfølging av at arten var Årets fugl i 2019, og dette arbeidet fortsatte i 2021.

Fra 2020 har BirdLife Norge driftet et trilateralt prosjekt (i samarbeid med Russland og Finland) med nettfangst og ringmerking av spurvefugler i Pasvik naturreservat i Finnmark (med tilsvarende aktivitet på russisk side i Pasvik Zapovednik). Arbeidet er en del av det grensenære samarbeidet i norsk-russisk miljøsam arbeid som drives/støttes av Klima- og Miljødepartementet og Utenriksdepartementet. Arbeidet har spesielt søkelys på vierspurv som er CR «Kritisk Truet» på nasjonal rødliste. I 2021 startet BirdLife Norge en spesifikk overvåking av lappspurv i Finnmark, som er et kjerneområde for arten. Lappspurven fikk status som sterkt truet (EN) på norsk rødliste i 2021.

I løpet av 2017–2021 har BirdLife Norge gjennomført omfattende registreringer og skjøtselstiltak i verneområder i Midt-Norge, og vi har kartlagt generell fuglefauna i en rekke områder i ulike fylker ifm. arealplansaker eller som grunnlag for verneforslag. I 2020 produserte BirdLife Norges fagavdeling seks rapporter i BirdLife Norges rapportserie og 35 BirdLife Norge-notater. Rapportene i rapportserien er tilgjengelig på BirdLife Norges nettsider. BirdLife Norges fagavdeling produserer også årlig både populærvitenskapelige og vitenskapelige artikler fra prosjektarbeidet. I 2021 ble flere vitenskapelige artikler publisert med medvirkning fra BirdLife Norges fagavdeling. Også gjennom BirdLife Norges fylkesavdelinger og lokallag er det et stort mangfold av lokale og regionale prosjekter rettet mot arter og/eller lokaliteter. Resultatene fra disse publiseres gjerne i våre fylkesvise tidsskrifter, BirdLife Norges medlemstidsskrift *Vår Fuglefauna* eller i BirdLife Norges fagtidsskrift *Ornis Norvegica*.

Lista Fuglestasjon

Lista Fuglestasjon gjennomførte i 2021 sin 32. sesong med overvåking av fugletrekket ved Lista Fyr. Overvåking foregikk som vanlig fra 15. mars–10. juni og 15. juli–15. november med standardisert nettfangst og trekktellinger. Arbeidet er gjennomført med støtte fra Miljødirektoratet og Agder Fylkeskommune.

Aïda López har vært ansatt som stasjonsleder. Koronarestriksjoner med innreiseforbud fra andre land påvirket bemanningssituasjonen i lange perioder. Vårens feltarbeid ble gjennomført av bl.a. Nils Helge Lorentzen, Charlotte Hallerud, Jan Erik Røer og Aïda López.

Høstsesongen ble startet opp av Gunnar Gundersen og Aïda López. Fra slutten av juli var Rubén Piculo hovedringmerker. Fem frivillige fra Norge, Tyskland og Frankrike fikk opplæring og bidro i arbeidet i lange perioder.

En årsrapport fra resultater fra arbeidet 1990–2021 ble publisert i desember 2021. Fangsttallene for 2021 havnet samlet sett under gjennomsnittet for Lista Fuglestasjon. Dette hovedsakelig grunnet 36,1 % lavere høstfangsttall enn normalt. Vårfangsten på Lista var 8,8 % over gjennomsnittet.

Rapporten presenterer også en indeks over vårankomst for 30 utvalgte trekkfuglearter fanget opp i overvåkingen ved fuglestasjonene på Jomfruland og Lista i perioden 1990–2021. Den samlede fenologiindeksen viser at disse ankom 3,1 dager tidligere i 2021 enn i 1990. Ankomsten i 2021 var derimot 4,6 dager senere enn forventet i forhold til utviklingen i indeksen. Gjennomgående kjølig vær fra begynnelsen av april til ca. 10. mai var trolig hovedårsaken til at hele 24 av 30 arter ankom senere enn forventet.

Fuglestasjonen gjennomførte Lista Bird Race med grilling og quiz 28. august. Stasjonen arrangerte et ringmerkingskurs i 2021, og har vært ansvarlig for ringmerkingen i Slevdalsvann på høsten. Totalt 21 grupper har blitt guidet av Lista Fuglestasjon ved Besøkssenter Våtmark Lista i 2021. Stasjonen er involvert i det radiotelemetri prosjektet for spurvefugler i Norge, i samarbeid med andre fuglestasjoner. Ni fugler ble utstyrt med slike nanotags i 2021.

Naturvernarbeid

Vårt utgangspunkt for innspill og høringer til ulike forvaltningsledd er nasjonale og internasjonale miljømål og forpliktelser. Fylkesavdelingene våre er medlem i de fylkesvise Forum for natur og friluftsliv, og gir innspill til naturvernsaker der. BirdLife Norge har også en naturvernrådgiver som jobber med naturvernarbeid, kommunikasjon og utadrettet virksomhet. BirdLife Norge har hatt et tett samarbeid med mange andre organisasjoner i 2021. Fugler er viktige indikatorarter og berører mange saksfelt.

Kjerneaktiviteter i 2021:

Innspill til rødlistevurderinger

Rødlista er et svært sentralt forvaltningsverktøy, og Artsdatabanken la frem en ny rødliste for arter 24. november 2021. BirdLife Norge har fremskaffet betydelige deler av faggrunnlaget for rødlista gjennom deltakelse i overvåkningsprosjekter som Norsk hekkfuglovervåking (TOV-E) og 3Q, samt mer artsspesifikke ornitologisk overvåking og undersøkelser. Vi har også deltatt på pre-høring og høring i løpet av året.

Forskrift om jakt og fangst

Forskriften revurderes med jevne mellomrom, og er førende for hvilke arter man kan jakte, fange og

høste av. For BirdLife Norge er det avgjørende at aktivitetene ikke har negativ betydning for rødlistede arter og arter i tilbakegang, slik at nasjonale miljømål om å forbedre statusen til slike arter, blir skadelidende. Vi har avgitt høringssvar både i pre-høring og høring med basis i utviklingstrekk for de ulike fugleartenes bestander.

Før fuglene kommer sammen med Hold Norge Rent

Også i 2021 satt vi i arbeidsgruppen til Før fuglene kommer, et prosjekt ledet av Hold Norge Rent. Før fuglene kommer er opprettet for å minimere skadene strandrydding i hekketiden gjør på fugler, samt sikre rydding av marint avfall i viktige fugleområder. Også friluftsråd, Statens naturoppsyn mfl. deltar. BirdLife Norge har bidratt med presentasjoner om problemstillinger til flere av ryddeaktørene i Norge, og slik økt kompetanse og bevissthet.

Oppfølging av faglig arbeid for truede arter i jordbrukslandskapet

BirdLife Norges rapport Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet har lagt grunnlag for dialog med Bondelaget om forbedrende tiltak for de fallende bestandene tilknyttet jordbruk, bl.a. produksjon av felles podkast og veileder. Vi jobber også på mange andre fronter for å implementere rådene i rapporten, bl.a. opp mot Statsforvalterne og deres tilskuddsforskrift etter regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP).

Forvaltningen av rovfugler og kongeørn

BirdLife Norge er fast medlem av Kontaktutvalget for rovviltforvaltningen. BirdLife Norge har også utnevnt Alv Ottar Folkestad som kongeørnexpert. Oppsummering av kunnskap og situasjonen rundt tap av beitedyr sesongen 2021 med utgangspunkt i tilgjengelig data på rovbaser.no er sendt ulike forvaltningsledd, inkl. departementsnivå. Et omfattende kommunikasjonsarbeid rundt havørn og andre rovfuglers plass i økosystemene, og deres faktiske påvirkning på andre bestander og tamdyr, er viktigere enn noen gang.

Vern av våtmark

BirdLife Norge har engasjert seg tungt i enkelte saker der nasjonalt viktige våtmarker står på spill, også områder beskyttet under Ramsarkonvensjonen. I flere saker er det eldre reguleringsplaner som åpner for muligheten til å

bygge dem ned. Hellemyra i Farsund, Syltøran i Surnadal, Ørin i Verdal, Hotran i Levanger og Drevjaleira i Vefsn er alle eksempler på dette. Arbeidet inkluderer engasjement i offentlige prosesser og høringer, mediarbeid og direkte kontakt med bedrifter involvert.

Ved Hotran, Levanger skal det resterende området vernes etter utbygging, og Miljødirektoratet har laget en intensjonsavtale om oppkjøp. BirdLife Norge har fulgt hele prosessen tett, både det kommunale arbeidet og verneintensjonen. Forslaget om vern hadde neppe sett dagens lys uten vårt engasjement.

I 2020 innførte regjeringen et generelt forbud mot å nydyrke myr. Senterpartiet ønsket allerede i år å reversere forbudet, og BirdLife Norge mobiliserte både direkte mot politikere og media. Et forslag fra Arbeiderpartiet med en litt annen ordlyd fikk flertall, men det er uklart hvilke praktiske betydninger det vil få, for forskriften om nydyrking er enda ikke endret. Vi har også levert klager på avgjørelser om nydyrking i Nordland, der vi har fått medhold i minst en sak behandlet etter den reviderte forskriften om nydyrking.

Vi har for tiden inne flere bekymringsmeldinger i Ramsar-konvensjonen, bl.a. om Tanamunningen i Tana og Nordre Øyeren nord for Oslo. En melding om Listastrendene er ny, sendt i 2021.

På mer overordnet plan har vi spilt inn våre synspunkter til regjeringens arbeid med naturstrategier, forvaltningsplaner for naturen og har spesielt merket oss arbeidet med naturstrategi for våtmark. BirdLife Norge har i lengre tid hatt en førende stemme hva beskyttelse av våtmark angår, og satt blant annet i referansegruppa til det regjeringsoppnevnte ekspertarbeidet Økoystemtjenester fra våtmark.

Vi bidrar med kunnskapsformidling om våtmark til andre aktører i samfunnet. I 2021 holdt BirdLife Norge presentasjon når Miljødirektoratet sparket i gang FNs tiår for naturrestaurering. Vi holdt også presentasjon på Teknas webseminar om myrrestaurering høsten 2021. Her ble effektene myrrestaurering har på fugleliv presentert, og eksemplifisert gjennom arbeid BirdLife Norge har gjort. Lister lokallag har laget en oppsummerende rapport om effekten av restaureringen i

Slevdalsvatnet på Lista, mens sekretariatet har laget rapport for Statsforvalteren i Nordland om effekten av myrrestaurering i Vesterålen.

Vi har også hatt Miljødirektoratets verneseksjon med på befaring i globalt viktige våtmarksområder, IBA Important Bird and Biodiversity Area i Lofoten.

Konsekvenser av nydyrkingsforbud myr – rapport Cicero

Cicero har laget en rapport om prosess og konsekvenser av nydyrkingsforbudet av myr. BirdLife Norge er intervjuet og referert til i rapporten. Det hele ble oppsummert i et webinar der både næring, miljøbevegelse mfl. deltok. Cicero har også hatt undersøkelse om kommunenes arealbruk. BirdLife Norge lot seg intervjuer også her.

Klage til Bernkonvensjonen om områder underlagt Emerald Network

Etter at BirdLife Norge vant to sentrale kamper om vindkraftverk (Andmyran, Andøya og Havsul I, Mørkekysten) har vår klage på vindkraft som skader Emerald Network (smaragdnettverket) blitt redusert til Haramsøya, Haram. Vi har også tatt opp det generelt svake konsesjonssystemet og system for konsekvensutredning med Bernkonvensjonen. Norske myndigheter har gitt sitt svar/forklaring, og saken er nå lagt inn som en sak på «stand-by», altså at den vil bli tatt opp igjen når mer informasjon foreligger, bl.a. etterundersøkelsene ved Haramsøya.

Utvidet vern av Ramsarområdet Skinna i Trøndelag
Statsforvalteren i Trøndelag mente det var tungtveiende hensyn som talte mot å tillate en søkt oppdrettstillatelse ved Skinna naturreservat. I tråd med det BirdLife Norge tidligere har uttalt var også deres konklusjon at etablering nært reservatet utgjør en betydelig risiko for områdets kvaliteter, inkludert dagens verneområde. Utslippstillatelse ble avslått. BirdLife Norge sendte brev til klima- og miljøministeren og ba om vern. Statsforvalteren i Trøndelag har nå startet verneprosess.

Landbasert oppdrett

I 2016 kom en endring som ga den landbaserte oppdrettsnæringen mulighet til å søke om løpende og vederlagsfrie tillatelser til oppdrett. Landbasert oppdrett forutsetter et privat areal, men det er

ingen krav til at dette arealet skal være på et eksisterende industriområde eller krav til samlokalisering. Intensjonen var neppe ikke å erstatte nåværende miljøproblem tilknyttet oppdrett med andre, nye store negative miljøpåvirkninger knyttet til arealbeslag på land. Men det skjer nå langs kysten. Bare i Nordland bygger man eller planlegger oppdrett på flere steder: på Store Kalvøya, Bodø, på Feøya, Gildeskål, på Verholmen, på Lille Rossøya, Rødøy og ved Toft, Brønnøy. Mange av prosjektene har vært av en slik karakter at våre innspill og synspunkter har vært høyst nødvendig, og vi har bidratt både i offentlige høringer og offentlig debatt.

Høring av forslag til havenergilog og havenergiforskrift

BirdLife Norge svarte på høringen. Vi har også hatt kontakt og møter med flere utbyggere, konsultantselskap og utviklere av teknologi om faktisk og mulig påvirkning havvind kan ha på fugl. Vår opplevelse er at det hersker stor usikkerhet og kunnskapsmangel i alle ledd hva havvind angår, og at våre fagkunnskaper er meget ettertraktet på dette feltet.

Forslag til endringer i plan -og bygningslov

Forslag til ny plan- og bygningslov var på høring i 2021. BirdLife svarte på høringen og fremmet ellers våre synspunkter for allmennheten og politiske miljø. Endringsforslagene ville ført flere muligheter for kommunene å avvike fra egne arealplaner ved å gi dispensasjon, og dessuten svekke innsigelsesinstituttet og den regionale samkjøringen av planer. Vi fikk gjennomslag for våre synspunkter da saken ble behandlet våren 2021, og regjeringen merket seg særlig motstanden fra natur- og friluftsansjonene.

Planlagt kraftlinje truer dverggåsa i Finnmark

Statnett søker om å få bygge en 131 kilometer lang ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og Lebesby. Eventuelle luftspenn i samtlige av de skisserte linjene mellom Lakselv og Igeldas er uforenlig med å ivareta hensynet til dverggåsa, og de vil være i strid med Miljødirektoratets handlingsplan for arten. BirdLife Norge har spilt dette tydelig inn i høringsprosesser. BirdLife Norge har også vært på feltbefaring i område med bl.a. Miljødirektoratet og NVE.

Blyforbud i våtmark- høring

EU-kommisjonen har tatt konsekvensen av at bly er giftig for levende organismer, og har vedtatt at bruk av blyhagl vil bli forbudt i og i nærheten av våtmark. Dette får også omfattende konsekvenser i Norge. BirdLife Norge anser dette som en betydelig seier, og et første steg mot et totalforbud. Vi har svart på Miljødirektoratets høring og deltatt i offentlig debatt om temaet.

Utsetting av fugler fra oppdrett (fasan og rapphøne) I lang tid har det blitt satt ut fasaner og rapphøns fra oppdrett i norsk natur, og vi har påklaget mange av de offentlige tillatelsene. Etter at utsettingene ble klaget inn for Sivilombudsmannen av BirdLife Norge og NOAH, er det slått fast at dyrevelferd skal vurderes før de nødvendige offentlige tillatelsene blir gitt. Miljødirektoratet fant det ikke forsvarlig å sette ut fuglene, og de fleste trodde dermed at denne praksisen ble stanses for godt (i likhet med utsetting av stökkender). Klima- og miljødepartementet tok klager til følge, og omgjorde Miljødirektoratets vedtak, også etter møte med BirdLife Norge. Det arbeides med oppdatert faktagrunnlag for fremtidige søknader (Vitenskapskomiteen for mat og miljø).

Fart og reguleringer av fartøy sjø

Sammen med andre miljø- og friluftsansjasjoner har vi gitt høringssvar på forslag til forskrift om fartsgrenser til sjøs.

Avliving kjæledyr

I februar 2021 leverte vi høringssvar til Mattilsynet om regelverket rundt inngrep og avliving av kjæledyr. Dette var relevant for BirdLife Norge pga. vårt ønske om å hindre spredning av eierløse katter i naturen, og generelt begrense huskatters skadevirkning på naturmangfold.

Havforvaltningsplaner og marint vern

Regjeringen har hatt to ulike innspillsmøte om dette, også med muligheter for skriftlige innspill i etterkant. Sabima og BirdLife Norge har samarbeidet om felles innspill, og vært aktive i prosessen.

Revisjon viltlov – skuddpremier

Sammen med Naturvernforbundet og Foreningen våre rovdyr har vi bedt om at mulighetene til å opprette skuddpremier avvikles. Viltloven er til

revisjon, og dette er en viktig sak for foreningen. Det har vært flere presseoppslag om skuddpremier i 2021 der BirdLife Norge har vært omtalt og vært premissleverandører.

Beskyttelse av fuglenes hekketid – klargjøring av lovverk

Hammerfest kommune nektet å vedta bot på kr 40.000 for å ha drevet omfattende nedspyling av krykkjereir i 2020. Anken førte til at de fikk en større bot på kr 120.000. Dommen var også viktig rent juridisk, for den slår fast at også påbegynte reir er å regne som reir. Tidligere er det slått fast ved dom at også reir, ikke bare egg og unger, inkluderes av fuglenes vern i hekketiden (jfr. paragraf 15 i naturmangfoldloven). Det var BirdLife Norge som anmeldte kommunen, og vi anser dommen som svært viktig for å klargjøre lovverket.

Etter anleggstrafikk i en koloni med rødnebbterne ved Andenes havn i Nordland sommeren 2020, så BirdLife Norge seg nødt til å anmelde forholdet. Saken vakte stor oppmerksomhet. En avgjørelse i saken vil være et viktig referansepunkt for lignende saker i fremtiden. I 2021 skrinla kommunen anleggsarbeid i hekkesesongen etter diskusjon og råd fra BirdLife Norge.

En reiselivsbedrift er ilagt bot etter å ha brutt fartsbestemmelsene i naturreservatet ved Runde på Mørkysten. Etter samtale med politiet har vi fått forståelsen av at boten var noe mindre enn forrige gang det ble gitt bot for lignende forhold, da kr 100.000. Dette pga. mindre alvorlig situasjon.

Globalt viktige områder for fugler og naturmangfold IBA

Ivaretagelsen av norske IBAer (Important Bird and Biodiversity Areas) står sentralt i BirdLife Norges strategi. Dette arbeidet har vært styrket gjennom et nettverk av IBA-voktere over hele landet, som registrerer, overvåker, rapporterer og driver informasjonsarbeid (bl.a. skilting) knyttet til disse globalt viktige områdene for fugler og naturmangfold. IBA-arbeidet representerer et unikt konsept fordi det ikke finnes noen tilsvarende samlet oppfølging av naturtilstanden i de mest verdifulle norske naturområdene for fugl. God ivaretagelse av IBAene er et sentralt bidrag til at Norge kan oppfylle sine internasjonale miljøforpliktelser, og vi har sammen med Sabima søkt Sparebankstiftelsen DNB om et flerårig prosjekt for å styrke arbeidet.

Oppdrag fuglekasse

Oppdrag fuglekasse er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, BirdLife Norge og Naturvernforbundet, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB og Naturogfrid.no. Vi vil invitere folk til å delta i en stor nasjonal dugnad for å hjelpe fuglene, og samtidig ønsker vi å spre naturglede, kunnskap og engasjement om livet til fuglene og de utfordringene de møter. Oppdrag fuglekasse ble videreført også i 2021.

Rapportsystemet for fugler

BirdLife Norge administrerer innholdet av fugleobservasjoner i artsobservasjoner.no, og har ansvar for brukerstøtte til generelle og administrative brukere. Administrasjonen som BirdLife Norge gjennom en avtale med Artsdatabanken skal gjennomføre, innebærer validering av truede arter som omfattes av de norske rødlistene av 2015 og 2021. Truede arter som ble spesielt nøye fulgt opp i Artsobservasjoner i 2020 var bl.a. storspove, dverggås, åkerrikse, vipe, hubro, snøugle, fiskeørn og jaktfalk. I tillegg var det et spesielt fokus på «Årets fugl 2021», som var gulspurv. BirdLife Norge validerer observasjoner fortløpende gjennom året, og i løpet av 2021 ble mer enn 57 000 observasjoner fra rapportåret blitt ferdig validert. Av disse var 33 000 observasjoner av rødlistede arter (fra kategori NT til CR). Totalt i 2021 ble nærmere 110 000 funn validert.

I perioden fra 1. januar 2021 til 31. desember 2021 ble det rapportert 1 723 000 fugleobservasjoner til Artsobservasjoner. Det er på nivå med rekordåret 2020. Majoriteten av materialet ble rapportert av fuglekikkere på frivillig basis. BirdLife Norge står nå bak mer enn 22 millioner fugleregistreringer i Artsobservasjoner, noe som utgjør mer enn 80 % av alle registreringer i databasen.

Miljøforvaltningen har best tilgang til disse dataene gjennom innsynsløsningen Artskart, men det finnes også andre applikasjoner som benyttes. Materialet samlet inn gjennom BirdLife Norge står nå for ca. 55 % av innholdet i Artskart. BirdLife Norge er dermed, med god margin, den største leverandøren av artsdata som er tilgjengelig for miljøforvaltningen og resten av samfunnet.

Komiteer og utvalg

De fleste lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK) benytter artsobservasjoner.no/fugler til både validering av funn og som kilde og rapportgenerator til sine årsrapporter. NSKF bruker rapportsystemet til behandling av saker, mens NFKF lager sine årsrapporter ved hjelp av verktøyene tilgjengelige for dem. Nærmere 100 personer fra landets 21 rapportområder (LRSK) og NSKF har vært involvert i å kvalitetssikre materiale i Rapportsystemet for fugler.

Denne delen av vår virksomhet blir i all hovedsak gjennomført på idealistisk grunnlag av foreningens medlemmer. Det er et svært omfattende materiale som på denne måten stilles til disposisjon for de ulike ledd av naturforvaltningen her i landet (som for eksempel viltkartlegging og naturtypekartlegging), noe som er med på å sette BirdLife Norge i en særstilling blant norske naturvernorganisasjoner.

Norsk Sjeldenhetskomité for Fugl (NSKF) har i 2021 bestått av Tor Audun Olsen (sekretær), Thorstein Holtskog, Sindre Molværsmyr, Klaus Maløya Torland, Bjørn Olav Tveit og Andreas Winnem. Komiteen har god fremdrift og er nå a jour med publiseringsplanene for Fugleåret. NSKFs årsrapport for 2019 ble publisert i «Fugleåret 2019» i mars 2021, og årsrapport for 2020 ble publisert i «Fugleåret 2020» i desember 2021.

Norsk Faunakomité for Fugl (NFKF) har i løpet av året arbeidet med utarbeidelse av rapporten «Fugler i Norge 2019» og «Fugler i Norge 2020». Disse ble publisert i hhv. «Fugleåret 2019» og «Fugleåret 2020» i løpet av kalenderåret.

Norsk navnekomité for fugl (NNKF) har i 2021 bestått av Helge Kvam (sekretær), Odd Bruce Hansen, Viggo Ree, Trude Starholm og Øivind Syvertsen. Komiteen hadde ingen fysiske møter i dette året pga. pandemien. Som alternativ resulterte dette i en mengde mailutvekslinger som naturlig nok ble noe mindre effektivt enn om komiteen skulle hatt de sedvanlige møtene.

Eierskap og engasjement i andre virksomheter
BirdLife Norge eier selskapet Natur og Fritid AS.
Dette er en butikk som hovedsakelig selger
biologisk litteratur og utstyr til naturinteresserte.
Selskapet hadde en omsetning i 2021 på ca. 19,5
millioner kroner. BirdLife Norge er representert i
styret i Lista Fyr AS som driver Besøkssenter
Våtmark Lista. BirdLife Norge eier 51 % av aksjene
i Trondheimsfjorden Ramsarsenter AS, og er også
en av stifterne av Norsk Sjøfuglsenter på Værlandet
i Askvoll.

Oppsummering

BirdLife Norge har hatt et høyst uvanlig, men
likevel ganske godt år i 2021. Medlemsutviklingen
har vært svært god. Organisasjonsarbeidet har
vært sterkt preget av korona-situasjonen, og svært
mange aktiviteter som skulle samle folk fysisk har
ikke kunnet gjennomføres. Mye av
organisasjonslivet har vært satt på vent.
Foreningens arbeid med naturvernsaker og
utadrettet arbeid har vært omfattende. Den
økonomiske omsetningen har holdt seg høy, og
aktiviteten i prosjektvirksomheten har vært stor.